

Samen Spelen

Muziek	Rob van den Berg, Maria Speth, Sielke Smeets, Tine Vandewege en Melle Weijters.
Dans	Maria Speth, Sielke Smeets en Tine Vandewege
Maatsoort	4/4
Voorspel	1 maat
Opstelling	frontkring en vrij in de ruimte
Leeftijdsgroep	suggestie 8 tot en met 12 jaar
Materialen	tekenmaterialen, grafische partituren

Toelichting

- Wie weet wat een muziekinstrument is, kun je er een paar opnoemen? Wat kun je ermee? Muziek maken, je kunt er dus op spelen en dan hoor je muziek. Wat kun je nog meer doen met muziek? Juist, je kunt zingen én dansen op muziek. En dat is precies wat wij nu gaan doen!
- Bij elke parameter is een gedeelte van een grafische partituur gemaakt. Die kan aan de leerlingen getoond worden als voorbeeld, waarna ze er zelf mee aan de slag kunnen gaan. Uiteraard kun je er ook je eigen invulling aan geven
- De muziek van deze dans is onderverdeeld in 4 tracks, zodat de verschillende delen van de dans apart kunnen worden behandeld.

Dansexploratie:

- In de diverse coupletten worden achtereenvolgens drie instrumenten centraal gesteld. Zij behandelen elk een andere parameter, die in de muziek duidelijk te horen is:
de gitaar: langzaam/snel
de klarinet: kort / lang
het drumstel: hard/zacht
Maak van tevoren drie eenvoudige grafische partituren waarin de verschillende parameters goed te zien zijn. Of gebruik de voorbeelden die bij de dansbeschrijving staan. In de dansbenadering zijn deze parameters gekoppeld aan diverse danselementen.
- **1^e couplet: de parameter langzaam – snel, is gekoppeld aan de elementen ruimte en tijd.**
Luister eerst met de leerlingen goed naar de muziek en bespreek dan het verschil tussen snel en traag. Kunnen ze de verschillen in tempo die ze horen, ook in zelf in beweging laten zien? Snelle bewegingen kun je zien als ‘ondenkbare’ bewegingen, het ‘ondenkbare’ zit in het feit dat je je zo snel beweegt dat je er eigenlijk niet goed bij na kunt denken. Dit in tegenstelling tot de trage beweging die je alle tijd geeft om na te denken over welke richting je uit wil, of welk lichaamsdeel je wilt gebruiken. Daarom worden die benoemd als ‘denkbaar’.
- Het werkt heel goed om de leerlingen van dit couplet eerst zelf een grafische notatie van de dans te laten maken. Het noteren van een patroon door de ruimte kan daarna meteen als insteek voor de beweging genomen worden. Het beste kun je hier uitgaan van een “stap – sluit aan” beweging. Dat is goed te horen door het spel van de gitaar die afwisselend een langere en vervolgens een korte toon laat horen. In het tekenen wordt dat het beste weergegeven als een streep (de stap) en een punt (de sluit-aan beweging). Doe dit eerst even voor, zodat de leerlingen begrijpen wat er bedoeld

wordt. Terwijl je een parcours tekent, geef je ook hardop aan wat je doet: “streep-punt-streep-punt ...”. Daarmee visualiseer je je eigen instructies.

- Laat de leerlingen eerst in het trage deel van het couplet een eigen patroon tekenen dat ze stap voor stap vastleggen. Ze mogen alle hun patroon in alle richtingen tekenen: vooruit, achteruit, links, rechts en eventueel diagonaal. In het snelle gedeelte zal het getekende patroon waarschijnlijk een chaotisch gekriebel worden, dan hoor je immers geen korte en langere klanken meer! Geef wel het advies om bij het tekenen van het snellere gedeelte, niet dwars over het trage gedeelte te krassen! Zie het voorbeeld onderaan deze beschrijving.
- Van tweedimensionaal naar driedimensionaal. Het noteren van een patroon door de ruimte kan heel goed als insteek voor de beweging genomen worden. De leerlingen volgen dus ieder exact hun eigen bedachte patroon.
- Het is van belang dat ze met hun voortbeweging de muziek precies kunnen volgen en niet te snel of traag gaan. De sluitpas geeft daarin vaak problemen omdat ze te snel aansluiten, waardoor ze gemakkelijk uit hun ritme raken. Inventariseer daarom eerst met de leerlingen op welke manier je de sluit-aan beweging kunt vormgeven, met een sprongetje, of met een wiebelbeweging, etc. Laat de verschillende ideeën van de leerlingen ook meteen uitvoeren op de muziek, dan kunnen ze zelf meteen zien of het werkt? Ondersteun in het begin ook met verbale instructie “streep-punt-streep-punt ...”, wat helpt om de timing in de muziek te gaan herkennen. Met deze oefening leg je extra nadruk op de muzikale benadering.
- Tijdens het snelle deel mogen ze van hun patroon afwijken en overal door de zaal komen. Ze zullen ontdekken dat ze zich tijdens het snelle deel veel meer verplaatsen dan tijdens het trage deel, maar dat ze niet meer precies weten welk patroon ze daar hebben afgelegd.
- *Variatie I:* een stapje verder is het dansen én noteren van ‘versieringen’ bij de ‘stap – sluit aan’. Hoe kun je dat anders invullen? De stap kan variëren in grootte, het kan een sprong worden, schuiven of een draai. Minimale stapjes op je tenen. Een stap op handen en voeten, met kronkelende bewegingen? Het hele lichaam gaat nu ook meebewegen. En hoe noteer je eigenlijk een sprong, of een schuifel of een draai?
- *Variatie II:* maak tweetallen en terwijl nummer 1 zijn patroon danst (zowel het trage als het snelle deel) kijkt nummer 2 en noteert het patroon. Elke stap is weer een nieuw streepje. Bij het snelle deel hoeft natuurlijk niet getekend te worden. Daarna wisselen. Laat de leerlingen vervolgens patronen vergelijken en eventueel ook elkaars patroon dansen
- **2^e couplet: de parameter kort - lang is gekoppeld aan de elementen ruimte en tijd.**

Ook hier geldt weer dat actief luisteren naar de muziek en het maken en bekijken van de grafische notatie een belangrijk uitgangspunt is. Wat valt de leerlingen op? Soms duurt de muziek kort (staccato) en soms duurt ze langer (legato). Hoe kunnen we dat dansen? Kun je verschil voelen tussen een vloeiende, dóórgaande beweging en een korte, meer houterige? Wanneer gebruik je meer spierspanning? Als de muziek speelt of juist in de momenten van stilte? Overigens kan bij deze grafische notatie niet alleen de parameter kort/lang genoteerd worden, maar ook de parameter hoog/laag. Dit kan uiteraard ook worden meegenomen in de dans. Maar beide mogelijkheden tegelijk is wel een beetje veel!

- Van tweedimensionaal naar driedimensionaal. Elke leerling staat op een eigen plek, de vinger van een hand klaar als aanzet. Op de legato gedeeltes gaan ze achter hun vinger aan door de zaal, om en langs anderen heen. Belangrijk om te benadrukken dat ze hun

focus al die tijd op die vinger houden. Ze zijn vrij in het kiezen van hun route, hun vinger kan omhooggaan of omlaag, draaiend, slingerend, zoekend, etc.

Maar ... telkens als de klarinet een nieuwe toon inzet, wisselt iedereen meteen van hand én van richting! Heel goed opletten dus!

Op de staccato gedeeltes maken de leerlingen steeds een sprong, op beide voeten tegelijk. Ook hier vrije keuze in de richting die ze nemen en uiteraard uitkijken met botsen. Omdat hier geen duidelijk ritme wordt aangegeven kunnen ze gemakkelijk gefopt worden. Dan springen ze te laat of net te vroeg! Hilariteit, maar daardoor stijgt de spanning én hun concentratie.

- *Variatie 1:* Idem als bovenstaande maar nu in tweetallen, bij het legato deel gaat elk zijn eigen gang, maar op het moment dat het staccato deel klinkt en er gesprongen wordt, is vooral het oogcontact van belang tussen elk tweetal. Waarheen ieder ook springt; dichterbij of verder weg, elk tweetal blijft elkaar voortdurend aankijken. Omdat ze tegelijkertijd springen is het steeds een verrassing waarheen de ander springt en dit bevordert het sociale aspect van het samen dansen. Je kunt ook elke leerling de opdracht geven om zelf een ‘geheime missie’ te bedenken. Bijvoorbeeld: bij elke sprong probeer ik dichterbij/ verder weg van mijn partner te komen. De concentratie en betrokkenheid zullen nog groter worden!
- Onderstaand nog wat andere mogelijkheden:
Variatie 2: je kunt bewegen terwijl je op één plek blijft, maar ook terwijl je je verplaatst. Hoe verplaatst je je als de muziek kort klinkt en hoe als ze meer vloeiend klinkt. Wat is het verschil in beweging? Kun je dat ook in verschillende lagen proberen?
- *Variatie 3:* kun je het verschil laten zien tussen een beweging met één deel van je lichaam en met je hele lijf? Als de muziek voortduurt volg je met je hele lijf de muziek (totaalbeweging), en als de muziek kort klinkt doe je dat met delen van je lijf: grotere delen zoals armen, been, romp, hoofd, maar ook met heel kleine stukjes zoals een arm of een voet, net als een robot (isolatiebewegingen). Deze variatie vereist al meer bekendheid met de muziek.
- **3^e couplet: de parameter hard – zacht is gekoppeld aan de elementen ruimte en kracht.**
In dit couplet wordt afwisselend gespeeld op het hele drumstel en op de verschillende drumstelonderdelen. Hierbij wisselen totaalbeweging op de plek (hele drumstel) en geruisloze verplaatsing naar een andere plek (onderdeel van het drumstel) elkaar af. Luisteren en het maken van de grafische notatie zal ook hier weer de eerste stap zijn. Inventariseer dan met de leerlingen op welke manier je op deze muziek zou kunnen dansen. Kun je met je hele lijf als het ware in het drumstel gaan zitten. Met je voeten, je handen, je hele lijf kun je allerlei ritmes roffelen overal om je heen en hoe verplaatst je je daarna zo zachtjes mogelijk?
- Denk eens aan het onderscheid tussen bewegingen die met of zonder kracht worden uitgevoerd. Stampen, klappen, springen, tikken, sluipen, wiebelen en friemelen. En grote bewegingen tegenover kleine minibewegingen.
- Ook bij dit couplet kunnen de dansbewegingen vastgelegd worden door middel van een grafische partituur. Laat de leerlingen hun eigen symbolen bedenken (bijvoorbeeld in tweetallen, of wellicht met de hele groep) en wanneer ze hun bewegingsfrase gemaakt hebben, leggen ze die vast. Kan iemand anders deze frase nu ook dansen? Wordt die dan op dezelfde manier uitgevoerd of kun je verschillen zien? Waardoor komt dat? Beleeft iedereen muziek en dans op dezelfde wijze? Met bovenstaande opdrachten kun je met de leerlingen tot interessante conclusies komen!

- Variatie in tweetallen: wanneer het hele drumstel bespeeld wordt, beweegt nr.1 zoveel mogelijk lichaamsdelen tegelijk. Nr. 2 staat ernaast en benoemt de lichaamsdelen die niet of minder bewegen, zodat nr. 1 die ook aandacht kan geven. Wanneer slechts één drumstel onderdeel klinkt, beweegt nr. 1 ook slechts één deeltje van zijn lijf. Liefst zo klein mogelijk. Kan nr. 2 het vinden? Zo ja, mag hij meedoen. Daarna wisselen van beurt.

Dansstructuur:

Maat

Intro

1 de leerlingen staan klaar in tweetallen, vrij in de ruimte of een kring

A a1

1 - 17 de leerlingen zingen het lied (in tweetallen, vrij door de ruimte of in de kring)

B b

1 – 21 de leerlingen volgen de muziek in hun dans (zie exploratie)
1 - 10 snelle deel

Tussenspel 1

1 de leerlingen komen weer terug in de kring of bij elkaar in tweetallen

A a2

1 - 17 herhaal a1

C c

vrij de leerlingen volgen de muziek in hun dans (zie exploratie)

Tussenspel 2

1 de leerlingen komen weer in de kring of bij elkaar in tweetallen

A a3

1 - 17 herhaal a1

D d

vrij de leerlingen volgen de muziek in hun dans (zie exploratie)

Liedtekst

Op papier en met muziek
teken je je eigen dans.
Volg gewoon het instrument
dan maak je de beste kans.
Kijk ...en lees... wat er staat
dan zie je hoe het verder gaat.
Een punt ... een streep...luister goed
dan weet je hoe je dansen moet.

Voorspel: 1 maat

Op pa- pier en met mu- ziek te- ken je je ei- gen dans.

Volg ge- woon het in- stru- ment dan maak je de mees- te kans.

Kijk... en lees... wat er staat dan zie je hoe het ver-

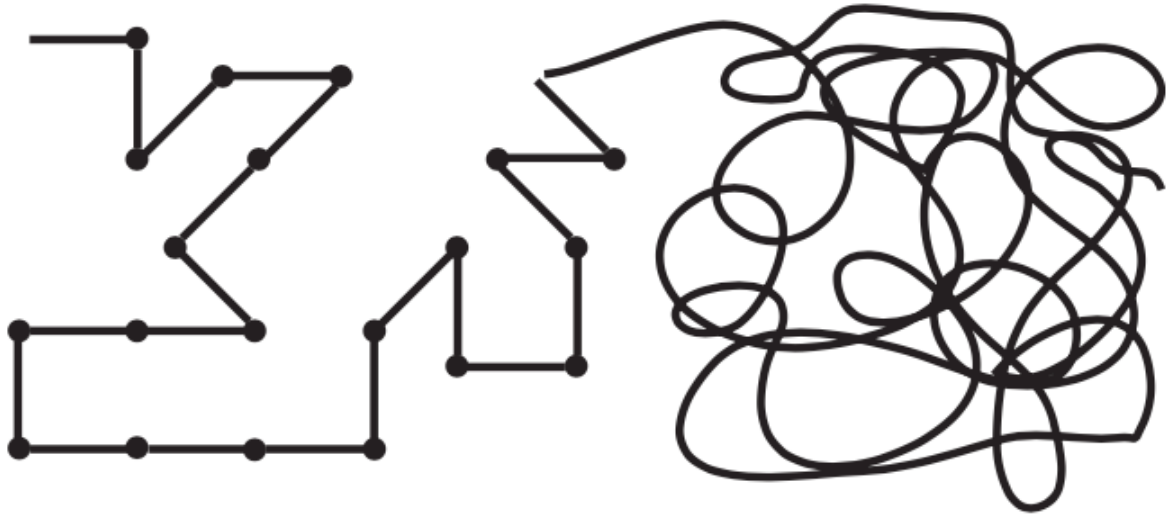
der gaat. Een punt... een streep... luis- ter goed dan

weet je hoe je dan- sen moet.....

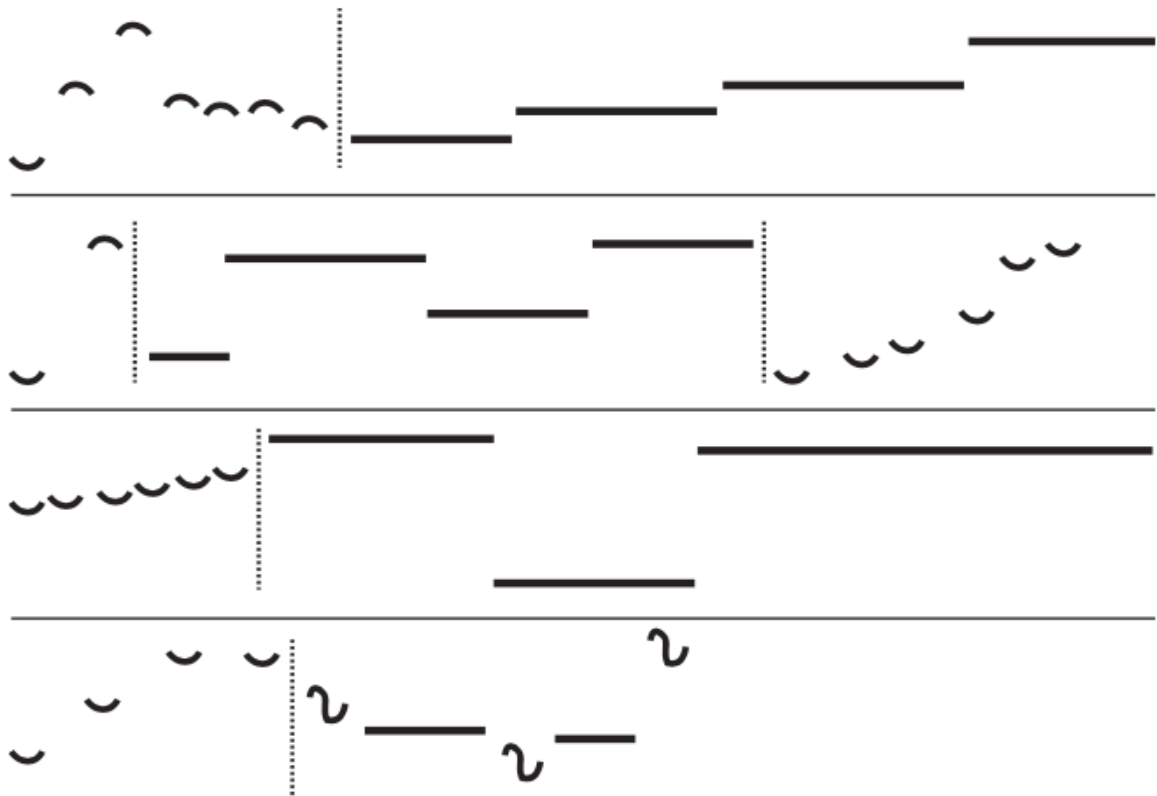
Tips:

- Verzamel afbeeldingen van instrumenten, zodat de leerlingen de verschillende instrumenten ook kunnen herkennen.
- Het zoeken naar en experimenteren met symbolen die kunnen worden gebruikt voor de grafische partituur is een activiteit die ook buiten de dansles kan worden ingezet.
- Pas de aard van de activiteiten aan de leeftijd van de leerlingen aan.

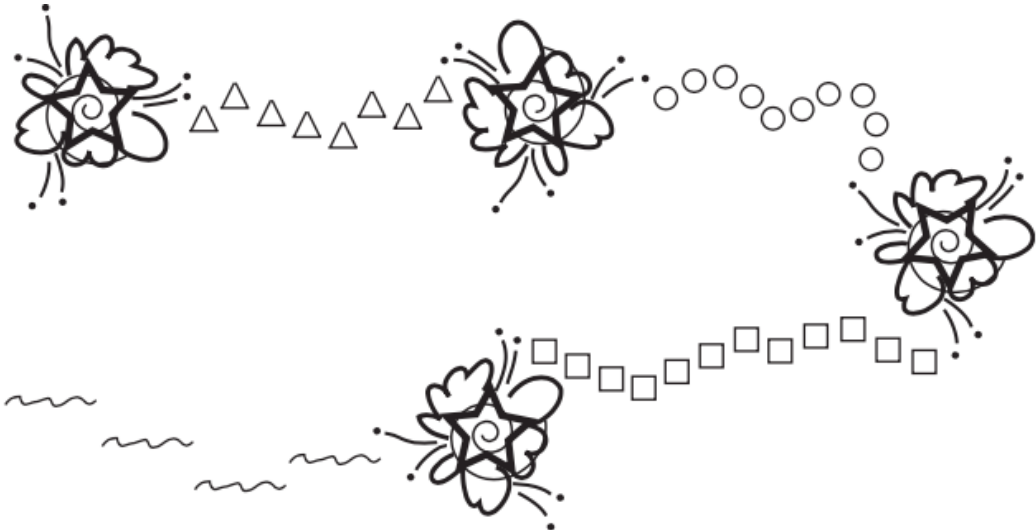
Gitaar: Langzaam / snel

Klarinet: Kort / lang

Drumstel: hard / zacht

△ snare drum ○ bass drum □ tom tom ~~~~~ cymbals